

**Miloš JIROUŠEK, *Kunětická hora od středověku po současnost. Stručné dějiny Kunětické hory a její záchrana Muzejním spolkem, Sychrov: Národní památkový ústav, územní památková správa na Sychrově 2021, 79 s. ISBN 978-80-906784-4-6.***

V průběhu let 2019–2022 proběhly v jádře hradu Kunětická hora dva velké projekty obnovy, nejprve se v letech 2019–2021 z prostředků IROP ITI uskutečnila obnova objektů v oblasti 6. brány s vestavbou u dvořanské světnice a rekonstrukce dřevěných staveb východně od 6. brány, kam byla umístěna pokladna a občerstvení s posezením (projekt *Kunětická hora Dušana Jurkoviče – básníka dřeva*). Na tuto akci ihned navázal další projekt IROP ITI *Kunětická hora – divadlo na hradě a v podhradí*, z nějž byla v letech 2021 a 2023 opravena palácová část hradu a část přírodního amfiteátru na jihovýchodním rondelu.

Autorem útlé brožované publikace velkého formátu, vzniklé v rámci prvního z výše uvedených projektů, je dlouholetý kastelán Kunětické hory (od r. 1993), který se tématu obnovy hradu věnoval již v rámci své bakalářské práce *Rekonstrukce zříceniny Kunětická hora Muzejním spolkem v Pardubicích*, obhájené na Masarykově univerzitě v roce 2010. Hrad tedy zná do posledního kamene i cihly a důvěrně se orientuje i v jeho dějinách, přestože z některých období se písemné prameny nedochovaly a stejně tak scházejí i některé části hradní stavby.

Autor v úvodní část brožury přibližuje dějiny a stavební vývoj hradu od nejasných počátků ve druhé polovině 14. století přes kontinuální přestavby a rozšíření za Pernštejnů v letech 1491–1549, při nichž objekt získal svou definitivní podobu s dvoupatrovým jádrem, kaplí sv. Kateřiny a objektem 6. brány v horním hradě, opevněním s obezděným valem podél severní fronty jádra a vnější frontou s trojicí rondelů s hradební zdí na vrcholu, patní zídkou na vnější straně příkopu a přístupovým koridorem. Od druhé poloviny 16. století však rozsáhlá hradní pevnost začala chátrat. V roce 1645 Kunětickou horu vypálili Švédové po neúspěšném pokusu o dobytí Pardubic a hrad se začal měnit ve zříceninu. Zdivo bylo rozebíráno na stavby v bližším i vzdálenějším okolí, jeho jihozápadní část postupně pohlcoval stále zvětšovaný lom, jemuž v průběhu 19. století padl za oběť jihozápadní rondel a nakonec se 5. září 1884 do lomu zřítilo i jihozápadní nároží horního hradu s věží. Pozoruhodné a dle všeho dosud neznámé je, že první sanaci hradu v roce 1859 nechal uskutečnit krajský hejtman. Zanedlouho se však v roce 1871 zřítily sklípková klenba v přízemí paláce, v nynějším Rytířském sále.

Roku 1880 byl v Pardubicích založen Muzejní spolek, který se angažoval v péči o regionální památky, mimo jiné i o Kunětickou horu. Aktivními členy spolku byli kromě podnikatelů, úředníků a dalších pardubických celebrit i okresní konzervátor památek

architekt Boža Dvořák a korespondent vídeňské centrální komise a amatérský archeolog Václav Diviš Čistický ze Šerlinku. Přímé snahy o ovlivnění majitele hradu a části hradního kopce, Richarda Drasche svobodného pána z Wartimberka, byly neúspěšné. K 1. říjnu 1917 si spolek zříceninu hradu pronajal a v mezích válečných možností o ni začal pečovat. Počátkem ledna 1920 se Muzejnímu spolku podařilo od Drascheho koupit hrad s okolními pozemky za 86 000 Kč, a na konci tohoto měsíce i pardubický zámek za násobně vyšší cenu 750 000 Kč. Hrad byl zakoupen za peníze, shromážděné na stavbu muzejní budovy, na zámek si spolek musel vzít úvěry a půjčky. Již v roce 1919 spolek založil Kunětické družstvo, které mělo pečovat o hrad, a vzápětí i stavební odbor. Současně s vyklizením sutin a odstraňováním náletové zeleně začaly první stavební práce, orientované především na sanaci havarijních stavů. Ještě v roce 1919 se podařilo nově zastřešit věž, v roce 1921 byla vybetonována sklípková klenba Rytířského sálu a obnoveno točité schodiště v paláci. V roce 1922 došlo ke zřízení záchodů pro návštěvníky v jižním křídle velkého nádvoří. V roce 1923 pořídil Muzejní spolek dnes nezvěstné zaměření hradu včetně vrstevnicového plánu jako podklad pro komplexní stavební obnovu, k níž byl za blíže neznámých okolností vybrán jako projektant architekt Dušan Jurkovič. Ten už v dubnu 1924 předložil první studie a nákresy, spojené především důsledným zastřešováním budov a hradních zdí. Zastřešené objekty měly být využívány, v 6. bráně měla být kromě bytu správce i restaurace, další prostory pro občerstvení byly vymezeny na nádvoří a na jižních terasách.

Po schválení byl Jurkovič vyzván k projekční přípravě úprav 6. hradní brány, projekt odevzdal 24. září. Dušan Jurkovič si práce prohlédl již 1. března 1925, z jeho podnětu byl v roce 1926 zhotoven i model hradu. Jurkovič v průběhu roku 1926 připravil projekty obnovy hradního nádvoří, staveb kolem něj i hradního paláce. Zastřešení paláce se mělo stát jednou z největších stavebních akcí na historické památce té doby. Realizována byla jen partie 6. brány a navazující dvořanské světnice. V průběhu roku 1928 se Muzejní spolek s Jurkovičem rozešel, verandu navazující na 6. bránu již navrhoval inženýr železničního pluku Eduard Hammerschmied. Projekt zastřešení paláce vypracoval v roce 1929 zaměstnanec Státního památkového úřadu architekt Karel Pecánek, který zajišťoval hladké projednání v této státní instituci. V roce 1925 byl na hrad přiveden elektrický proud, roku 1928 byla zřízena telefonní linka, pořízen vodovod ze studny na severním svahu a hrad byl při významných dnech elektricky nasvětlován. Roku 1929 ho navštívil prezident republiky T. G. Masaryk, což připomínala ještě téhož roku pořízená pamětní deska.

Koncem roku 1932 dospěla ke konci příprava zastřešení paláce, od května 1933 počaly práce na jeho realizaci a v průběhu roku 1934 byly vztyčeny krovy a pokryty břidlicí. V závěru roku byl schválen návrh na zvýšení věže o patro ze železobetonu

(stejně jako na Liticích) a její překrytí nízkou jehlancovou střechou. Stavební práce byly kryty půjčkami od finančních úřadů a směnkami od dodavatelů, v roce 1935 dosáhly výše 358 000 Kč. Tyto závazky byly hrazeny především z výnosu ze vstupného (v roce 1935 hrad navštívilo 49 870 návštěvníků), stavební činnost byla kvůli nim utlumována. Dluh se dařilo snižovat, takže v roce 1938 činil 269 000 Kč a v roce 1942 zanikl v důsledku silného znehodnocení měny. Rekonstrukční práce však od roku 1935 nepokračovaly a záměry na úpravu severního křídla paláce na společenské prostory zůstaly jen v projektu. Po druhé světové válce byl hrad v roce 1953 zestátněn a až do 70. let bez údržby zpřístupňován veřejnosti. V roce 1981 byl pro zchátralost uzavřen, probíhalo statické zajišťování skalního masivu a výměna břidlice ze střech paláce za měděné šablony. Injektáže a hloubkové spárování měly zajistit zdivo jádra hradu, při jejich provádění však zanikly odsud dochované středověké omítky a zdivo ztratilo velký díl své autenticity. Roku 1985 získala věž zvýšený krov a betonový povrch vyhlídkového patra překrylo dřevěné bednění. Stavební práce skončily v závěru roku 1989 a až v roce 1993 bylo rozhodnuto o zpřístupnění hradu a znovuzřízení místa kastelána. Hrad pak byl otevřen veřejnosti a dílčími akcemi postupně obnovován a konzervován. Od roku 2006 probíhala obnova 6. brány a objektů v jejím okolí včetně vložení moderní konstrukce objektu správy hradu v prostoru dvořanské světnice v letech 2019–2021. Tehdy také proběhly opravy a rekonstrukce patrové dřevěné verandy východně od 6. brány.

Záchranu hradu Muzejním spolkem a jeho využití můžeme číst i jako poučení o řadě aktuálních problémů včetně přístupu k záchraně torzální architektury, technických problémů záchrany a obnovy historického objektu, financování záchranných prací pomocí subvencí (dnes jim říkáme dotace), či omezení automobilové dopravy (v roce 1930). Publikaci zdobí velký počet kvalitních vyobrazení od historické ikonografie přes analytické plány, reprodukce historických plánů, fotografií a pohlednic až ke snímkům dokumentujícím současný stav hradu. Snad jedinými nedostatky publikace jsou absence údaje o počátku využívání hradního areálu k divadelním představením a chybějící odkaz na zmíněnou bakalářskou práci autora.

### **Ing. Jiří Slavík**

Národní památkový ústav  
územní odborné pracoviště v Josefově  
Okružní 418, 551 02 Jaroměř – Josefov  
Česká republika  
slavik.jiri@npu.cz  
ORCID: 0000-0002-2193-8765